

Programma van Toetsing
en Afsluiting
2019-2020

VMBO T-3 en 4

INLEIDING

Hoe het toetsstelsel in schooljaar 2019-2020 is geregeld voor vmbo T-3 en 4 wordt uiteengezet in dit Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA). Het PTA bestaat uit twee delen.

Deel 1 bevat algemene informatie over het eindexamen, de soorten van toetsing in de Tweede Fase, de rechten en plichten die daarmee samenhangen, de cijfergeving, rapportage en de bevordering.

Deel 2 bestaat uit een programmaoverzicht van elk vak. De informatie staat voor alle leerlingen tevens vermeld op de website van de school.

Scholen zijn verplicht in het PTA de regelingen op te nemen voor toetsen die meetellen voor het schoolexamen (SE). Zo krijgt de leerling inzicht in het volledige programma en kan zijn krachten navenant verdelen. In vmbo T-4 zijn de examentoetsen hoofdzakelijk geconcentreerd in drie toetsperiodes, in november, januari en maart. Enkele toetsen worden afgenomen in de week voorafgaand aan de herfstvakantie.

De omschrijving van stof en toetsing per vak is in het zogenaamde "vak-PTA" met opzet beknopt gehouden om te voorkomen dat het geheel onhanteerbaar zou worden. Veel nadere uitwerkingen zal de leerling kunnen aantreffen in de studiewijzers die per vak worden verstrekt.

Naast het PTA bestaat nog een Examenreglement met de voorschriften omtrent het eindexamen. De belangrijkste regels hieruit zijn opgenomen in het Algemene Deel van dit PTA. Een leerling kan het Examenreglement altijd raadplegen op de website van de NSG onder menu *leerlingen, optie planning en organisatie*.

In dit PTA is geprobeerd een helder, fair en motiverend toetsstelsel te ontwikkelen, dat past bij het karakter van onze school. Natuurlijk kan in de loop van het schooljaar blijken dat een aanpassing wenselijk is. Overigens zal niet lichtvaardig tot zulke veranderingen in het PTA worden overgegaan en kan het uitsluitend gebeuren met instemming van de afdelingsleider, de (adjunct)- directeur en de secretaris van het eindexamen.

Met dit PTA wil de school aan leerlingen een belangrijk hulpmiddel bieden om het gehele programma van toetsen in de Tweede Fase te overzien en hen de mogelijkheid te bieden hun studie doordacht en met succes aan te pakken. Wij wensen alle betrokkenen, leerlingen en leraren, toe dat dit beoogde doel ook bereikt wordt.

Afdelingsleider vmbo T

PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING VMBO T

Algemeen Deel

HET EINDEAMEN

De gehele examencyclus bestaat uit twee delen: het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Niet voor alle vakken geldt dat ze een SE en een CE hebben. Er zijn 3 groepen van vakken te onderscheiden:

1. Vakken met alleen SE, geen CE → SE-eindcijfer = eindexamencijfer
2. Vakken met alleen een SE-beoordeling → moet minimaal "voldoende" zijn
3. Vakken met een SE-cijfer en een CE-cijfer → elk 50% van examencijfer

In schema:

	SE	CE	eindexamencijfer
Maatschappijleer	X		SE-eindcijfer = eindcijfer op diploma
LOP, CKV (KV1) en profielwerkstuk*	X		Voldoende/goed
Alle andere vakken	X	X	$\frac{SE + CE}{2}$

*De eindbeoordeling voor de vakken LOP, CKV en het profielwerkstuk wordt op de cijferlijst bij het diploma vermeld middels de aanduiding v(olddoende) of g(oed).

DE SLAAG/ZAKREGELING 2019-2020

Om het diploma "vmbo-theoretische leerweg" in bezit te krijgen moet de leerling aan onderstaande voorwaarden voldoen. Een leerling is geslaagd als:

1. -het gemiddelde voor het Centraal Examen (CE) voldoende is, dat wil zeggen 5,50 of hoger
2. -alle eindcijfers 6 of hoger zijn **of**
-er 1 x 5 is behaald en voor de overige vakken 6 of hoger **of**
-er 2 x 5 is behaald en voor de overige vakken 6 of hoger, waaronder tenminste 1 x 7 **of**
-er 1 x 4 is behaald en voor de overige vakken 6 of hoger, waaronder tenminste 1 x 7
3. -er voor het vak Nederlands tenminste het cijfer 5 is behaald
4. -de beoordeling voor CKV (KV1), LOP en het profielwerkstuk minimaal "voldoende" is
5. -er geen eindcijfer 3 of lager is behaald

HET CENTRAAL EXAMEN (CE)

Het Centraal Examen bestaat uit een afsluitende reeks toetsen voor de CE-vakken in het vierde leerjaar vmbo T gedurende ongeveer tien dagen in de tweede helft van mei. De CE-toetsen hebben een tijdsduur van 120 minuten. De opgaven zijn voor alle kandidaten in het land dezelfde. De cijfers voor het CE bepalen voor 50% de eindcijfers van de CE-vakken. Leerlingen kunnen na afloop van het CE voor één vak aan een CE-herexamen deelnemen. Voor de start van het Centraal Examen ontvangt de leerling een apart boekje over de gang van zaken tijdens het CE en de regelingen die daarmee samenhangen.

HET SCHOOLEXAMEN (SE)

Het Schoolexamen bestaat uit een reeks handelingen, toetsen, opdrachten en het profielwerkstuk, waarvan in het PTA is aangegeven dat ze voor het Schoolexamen meetellen. Deze verzameling wordt ook wel het "examendossier" genoemd, de behaalde cijfers worden ED-cijfers genoemd. Het Schoolexamen begint in het derde leerjaar vmbo T.

HET TOETSSYSTEEM IN HET PTA

In het derde en vierde leerjaar omvat het toetssysteem verschillende soorten toetsen. In dit PTA zijn de toetsen als volgt aangeduid:

- Voortgangstoets (VT)
- SE-toets (SE)
- Praktische opdracht (PO)
- Profielwerkstuk (PWS)

Hieronder volgt een toelichting op elk van deze termen.

Voortgangstoets (VT)

Veel vakken kennen in vmbo T-3 "voortgangstoetsen". Afzonderlijke voortgangstoetsen tellen alleen mee voor het rapport en de bevordering. In een enkel geval kan een combinatie van voortgangstoetsen resulteren in een ED-cijfer. Dit wordt dan uitdrukkelijk vermeld in het PTA. De weging voor het rapport staat tussen haakjes achter de toetscode vermeld.

Schoolexametoets (SE)

Vrijwel alle vakken kennen al vanaf de derde klas zogeheten SE-toetsen, waarin een deel van het examenprogramma wordt getoetst. De SE-toetsen spelen een belangrijke rol voor het rapport en de bevordering, maar ze worden tevens opgeslagen in het examendossier en wegen mee in het schoolexameneindcijfer. In het PTA wordt per vak aangegeven welk gewicht (in procenten) de SE-toetsen hebben voor de berekening van het ED-eindcijfer. In het PTA staat dit vermeld achter de noemer *weegfactor SE*. In vmbo T-4 werken alle vakken uitsluitend met SE-toetsen.

Praktische Opdracht (PO)

Veel vakken werken met "praktische opdrachten". De aard van zo'n opdracht kan verschillend zijn. Vaak gaat het om een onderzoek, een ontwerp, literatuurstudie of een gegevensanalyse. Ook practica vallen onder de categorie "opdrachten". De uitwerking van een opdracht kan op verschillende manieren worden gerealiseerd. De bekendste vormen zijn: werkstuk, presentatie, computerdemonstratie en video-opname. Het is de bedoeling dat leerlingen variatie aanbrengen zowel in de aard als in de uitwerkingsvormen van hun diverse opdrachten.

Naast individuele opdrachten zullen af en toe ook groepsopdrachten moeten worden verricht. De eisen waaraan een opdracht moet voldoen worden tevoren aan de leerlingen bekendgemaakt. Veel praktische opdrachten die in het PTA worden vermeld vallen binnen het Schoolexamen. De beoordeling ervan vormt dus onderdeel van het schoolexamencijfer en wordt dus ook opgeslagen in het examendossier. In het algemeen geven vakken niet meer dan één of twee zulke opdrachten.

In het PTA wordt per vak aangegeven welk gewicht de opdrachten hebben voor de berekening van het ED-cijfer. Ook dit staat in het PTA vermeld onder de noemer *weegfactor SE*.

Profielwerkstuk (PWS)

Een verplicht onderdeel van het examendossier is het profielwerkstuk. De leerling moet hierin een onderwerp behandelen dat betrekking heeft op minimaal één van de vakken uit het gehele vakkenpakket. Dit schooljaar zijn CKV en PWS aan elkaar gekoppeld onder de naam "Kunst-Werk". De leerlingen sluiten het PWS en CKV met een gezamenlijk product af. De leerling bepaalt in principe zelf het onderwerp, op voorwaarde dat het voldoende niveau en diepgang heeft. Op onze school wordt het product voor Kunst- Werk als regel door drie of vier leerlingen tezamen gemaakt. Het eindproduct wordt beoordeeld, maar ook de manier waarop dit tot stand is gekomen (het proces). Elke leerling wordt geacht minimaal 20 studielasturen te besteden aan Kunst-Werk. Aan het project wordt gewerkt in het eerste deel van het vierde leerjaar. Het proces wordt afgerond middels een presentatie. Voor de start van Kunst-Werk krijgen de leerlingen een boekje uitgereikt met nadere uitleg over het project.

TOETSROOSTER

Het schooljaar is ingedeeld in drie trimesters, afgesloten met een lesvrije toetsperiode in november, maart en juni. Omdat leerlingen van de examenklassen in mei starten met het CE, wordt voor hen een toetsweek ingelast halverwege het tweede trimester. Voor hen zijn de toetsen geconcentreerd in november, januari en maart. Tevens worden er in het examenjaar enkele toetsen afgenomen in de week voorafgaand aan de herfstvakantie. De indeling in trimesters, inclusief de afsluitende toetsperiode, is opgenomen in het kalenderoverzicht dat leerlingen aan het begin van het schooljaar ontvangen.

HERKANSINGEN

Leerlingen krijgen op beperkte schaal de gelegenheid om toetsen te herkansen. In elke herkansingsronde mag de leerling uit het afgelopen trimester twee toetsen herkansen. In het PTA per vak wordt aangegeven welke toetsen herkansbaar zijn. Praktische opdrachten kunnen niet herkanst worden. Het zal in het algemeen gaan om SE-toetsen. Voor de definitieve beoordeling telt altijd het hoogst behaalde cijfer.

In **vmbo T-3** kan de leerling twee maal per jaar deelnemen aan een herkansingsronde: na beëindiging van het eerste trimester en na afloop van het tweede trimester. Elke leerling mag aan het einde van het eerste en aan het einde van het tweede trimester twee herkansingen kiezen uit drie afzonderlijke blokken van vakken (zie hieronder voor schematische weergave). De beide gekozen herkansingen mogen zich niet in hetzelfde blok bevinden.

In **vmbo T-4** mag de leerling eveneens twee maal per jaar deelnemen aan een herkansingsronde: na afloop van trimester 1 en na afloop van trimester 2. Bij de eerste herkansingsronde mag de leerling twee toetsen herkansen uit trimester 1. Bij de tweede herkansingsronde mag de leerling twee toetsen herkansen uit het tweede trimester. Het tweede trimester omvat voor de examenleerlingen toetsweek 2A (januari) én 2B (maart). De bovengenoemde blokkenindeling geldt eveneens voor vmbo T-4 (zie schematische weergave). De precieze data van toetsweken en herkansingen zijn in de jaarkalender opgenomen. Deze wordt bij aanvang van het schooljaar aan alle leerlingen uitgereikt.

Overzicht blokkenindeling herkansingen

Blok A vakken		Blok B vakken		Blok C vakken	
1	wiskunde	1	nask 1	1	Maatschappijleer (T4)
2	Nederlands	2	nask 2	2	biologie
3	geschiedenis	3	economie	3	Engels
4	aardrijkskunde	4	Frans	4	Kunst beeldend (T3)
		5	Duits	5	Handvaardigheid (T4)
				6	Tekenen (T4)

				7	Kv1 (CKV)
--	--	--	--	---	-----------

HEREXAMENS schoolexamenvak maatschappijleer

Het vak maatschappijleer kent alleen een schoolexamen. Omdat het eindcijfer voor maatschappijleer vol wordt meegewogen in de slaag/zakregeling, wordt de leerling de mogelijkheid geboden om naast een herkansing, ook nog een herexamen te doen voor dit vak.

De regeling is als volgt:

Wanneer een leerling na afsluiting van het schoolexamenvak maatschappijleer een onvoldoende eindresultaat (<5,5) heeft behaald, is hij verplicht een herexamen te doen in dat vak.

Het herexamen heeft betrekking op maximaal twee SE-toetsen uit periode 2a en 2b. Het herexamen wordt afgenomen na de laatste toetsperiode in maart en ruim vóór het Centraal Examen.

ZIEKTE EN AFWEZIGHEID

Als een leerling door ziekte of om een andere geldige reden verhinderd is om aan een toetsonderdeel deel te nemen, moeten de ouder(s), verzorger(s) dit vóór aanvang van dit toetsonderdeel laten weten aan de verzuimcoördinator. Deze geeft dit door aan de afdelingsleider. Als een dergelijke melding door nalatigheid achterwege blijft kan het cijfer 1, dan wel de kwalificatie "onvoldoende" worden toegekend aan het betreffende onderdeel. Ook kan de afdelingsleider een onderzoek instellen naar de rechtmatigheid van de afwezigheid. Zie verder Examenreglement hoofdstuk 1, art. 1.5

Als een leerling een herkansbare toets bij eerste deelname mist, moet hij deze op de herkansingsdag inhalen en zal hij daarvoor een herkansing moeten gebruiken. In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld bij langdurige ziekte, kan van deze regel worden afgeweken.

Wanneer een leerling op de herkansingsdag afwezig is, vervalt verder het recht op de betrokken herkansingen.

INLEVERTERMIJNEN EN DEADLINES

Voor bepaalde activiteiten worden inleverdata en deadlines vastgesteld. Inlevertermijnen en deadlines worden altijd schriftelijk bekendgemaakt in het PTA of via de studiewijzers van de diverse vakken. Hieronder onderscheiden we drie verschillende regelingen met betrekking tot inlevertermijnen en deadlines.

Ten eerste de regeling betreffende het vak LOP. De overheid stelt dat dit vak minimaal voldoende moeten worden afgesloten. De eindbeoordeling wordt op het diploma vermeld, middels de aanduiding v (voldoende) of g (goed). Het vak LOP wordt in vmbo T-4 afgesloten. De leerling die dit vak onvoldoende afsluit, zal direct na het vaststellen van het eindcijfer één of meerdere verplichte taken moeten maken om het eindresultaat tot een voldoende om te buigen.

Voor alle overige inlevertermijnen of deadlines geldt de volgende regeling: bij overschrijding van de afgesproken inlevertermijn, wordt een nieuwe deadline vastgesteld. Echter, na beoordeling van het ingeleverde werk worden, als gevolg van het overschrijden van de eerste deadline, twee punten in mindering gebracht op het behaalde cijfer.

Bij een volgende overschrijding van de afgesproken inlevertermijn meldt de docent bij de afdelingsleider dat de tweede deadline is overschreden. Vervolgens beslist de afdelingsleider met toestemming van de rector over de te nemen maatregel (zie examenreglement artikel 1.5 onregelmatigheden).

DE CIJFERGEVING

Cijfers worden toegekend op een schaal van 1 tot 10, afgerond op één decimaal. Door middeling van cijfers, om te komen tot een vervolgcijfer of eindcijfer, zal doorgaans een tweede decimaal ontstaan. Is deze 5 of hoger, dan wordt de eerste decimaal naar boven afgerond (dus: 5,45 → 5,5), is hij 4 of lager, dan speelt de tweede decimaal geen rol. Deze regeling geldt voor alle beoordelingen die zijn opgenomen in het PTA.

Let op: Voor de middeling van SE-eindcijfers met CE-cijfers geldt evenwel de regel dat de tweede decimaal wordt genegeerd (dus: 5,45 → 5,4).

DE WEGING VAN DE CIJFERS

In het PTA per vak wordt van elke toets aangegeven hoe zwaar hij weegt voor het eerstvolgende rapportcijfer. Dit gewicht wordt tussen haakjes vermeld achter de toetscode.

Van toetsen die meetellen voor het Schoolexamen wordt tevens aangegeven hoe zwaar zij wegen voor het SE-eindcijfer achter de noemer *weegfactor SE*. Ook Praktische Opdrachten kunnen zowel meetellen voor het rapport als voor het SE. Het totaal van alle SE-gewichten per vak voor leerjaar 3 en 4 is altijd 100%.

RAPPORTAGE

Leerlingen en ouders in vmbo T-3 ontvangen na elk trimester een rapportage van de tot dan toe behaalde cijferresultaten per vak. Uiteraard kan de cijfermatige voortgang ook via *Magister* worden gevolgd.

Tevens ontvangen leerlingen en ouders in vmbo T-3 na het derde trimester een aparte rapportage van de tot dan toe behaalde SE-cijfers zoals deze zijn vastgelegd in het examendossier. Vervolgens wordt aan het eind van leerjaar 3 het gemiddelde SE-cijfer per vak vastgesteld op een decimaal nauwkeurig, rekening houdend met het gewicht van de afzonderlijke toetsen. Leerlingen dienen zich te vergewissen van de juistheid van dit SE-gemiddelde. Als de cijfers juist zijn, dient de leerling een handtekening te zetten voor de behaalde eindcijfers in het derde leerjaar. Dit SE-cijfer wordt met het bijbehorende gewicht naar het volgende leerjaar overgebracht en kan daarna niet meer worden gewijzigd. Lijsten die niet ondertekend retour komen, worden door de school beschouwd als zijnde correct.

In vmbo T-4 wordt na elke toetsweek een SE-overzicht verstrekt. Deze SE-overzichten moeten door de leerling gecontroleerd en bewaard worden. De laatste SE-lijst dient tevens door de leerling geaccordeerd te worden alvorens de definitieve schoolexamenresultaten naar de Onderwijsinspectie worden verzonden.

Leerlingen moeten zich bij iedere schriftelijke rapportage vergewissen van de juistheid van de cijfers en eventuele onjuistheden binnen twee dagen melden bij de afdelingsleider.

Ouders kunnen na de eerste en tweede rapportage intekenen op de 10-minutengesprekken bij de vakdocenten.

BEVORDERING VAN VMBO T-3 naar VMBO T-4

Een leerling in VMBO-T 3 is bevorderd als hij voldoet aan de volgende 3 voorwaarden:

Voorwaarde 1: voor de vakken LOP en KV 1 is het afgerond jaarcijfer ≥ 6

Voorwaarde 2: de afgeronde jaarcijfers voor de overige 8 vakken (inclusief Nederlands) voldoen aan de criteria zoals vermeld in onderstaand schema:

Onvoldoendes	Compensatie
Geen	Geen
5	Geen
5 5	Bevorderd, mits 1 compensatiepunt
4	Bevorderd, mits 1 compensatiepunt
4 5	Bevorderd, mits 2 compensatiepunten
Overig	Niet te compenseren

Voorwaarde 3: het afgerond jaarcijfer voor Nederlands is niet lager dan 5.

Rapportcijfers worden berekend op basis van een voortschrijdend gemiddelde. Het cijfer op rapport 3 (RAP 3) is het jaarcijfer. Voor de bevordering wordt dit afgerond op een geheel getal.

Bevorderd: aan alle drie voorwaarden voldaan
Besproken: aan één of twee voorwaarden niet voldaan
Niet bevorderd: aan drie voorwaarden niet voldaan

Compensatiepunten:

Het cijfer 6 levert geen compensatiepunt op.

Het cijfer 7 levert 1 compensatiepunt op.

Het cijfer 8 levert 2 compensatiepunten op.

Het cijfer 9 levert 3 compensatiepunten op.

Het cijfer 10 levert 4 compensatiepunten op.

Bij bespreking wordt ook gekeken naar de verdere cijfermatige en persoonlijke gegevens. In het algemeen zal doorslaggevend zijn hoever de leerling met de jaargemiddeldes van de slaagregels afzit. Het spreekt voor zich dat een leerling na het 2de rapport nog steeds de mogelijkheid heeft eventuele tekorten te repareren. De eindrapportvergadering beslist uiteindelijk over bevorderen of doubleren.

VRIJSTELLINGEN

Bij doublure of "zij-instroom" kan een leerling vrijgesteld worden van enkele onderdelen van het schoolexamen. Het gaat hierbij om het volgende:

1. vrijstelling voor CKV, indien je dit vak al eerder hebt gevolgd voor minimaal veertig lessen en het vak als geheel met de beoordeling 'voldoende' of 'goed' is afgesloten;
2. vrijstelling voor het profielwerkstuk (oude stijl), indien dit in het voorgaande jaar met "voldoende" of "goed" is beoordeeld.
3. Vrijstelling voor alle SE-onderdelen uit het derde leerjaar voor havo 3-instromers of instromers van elders.

Een leerling die doubleert kan kiezen of hij van een aangeboden vrijstelling gebruik maakt of niet. Van een vrijgesteld vak blijven de behaalde resultaten in stand. Wordt er geen gebruik gemaakt van de vrijstelling, dan komen alle behaalde cijfers te vervallen. De regeling voor een doubleur wordt schriftelijk vastgelegd in een "protocol doublure". Daarbij wordt vermeld hoe de doubleur eventuele vrijgekomen studielast zal besteden.

Aanhangsel:

HANDICAPS

Als een leerling bij een examenonderdeel ernstige hinder ondervindt van een fysieke of psychische handicap, dan kan hij zich wenden tot de afdelingsleider om in aanmerking te komen voor een afwijkende regeling (zie verder het Examenreglement).

Let op: leerlingen die in aanmerking komen voor speciale regelingen tijdens het Centraal Eindexamen en daadwerkelijk gebruik willen maken van de bijbehorende toegestane extra faciliteiten, dienen dit vóór 15 oktober van het schooljaar waarin de kandidaat examen doet, kenbaar te maken bij de afdelingsleider.

CIJFERGESCHILLEN

Als een leerling meent dat een aan hem toegekend examencijfer aan de geleverde prestatie geen recht doet, moet hij proberen daarover overeenstemming te bereiken met zijn docent. Lukt dit niet, dan is er binnen drie dagen na bekendmaking van het cijfer de mogelijkheid dat hij zich via de afdelingsleider schriftelijk wendt tot de commissie cijfergeschillen. Zie verder het Examenreglement.

ONREGELMATIGHEDEN

Als een leerling zich bij enig onderdeel van het examen schuldig maakt aan een onregelmatigheid (met name fraude of onrechtmatige afwezigheid bij examentoetsen), dan kan de rector maatregelen nemen ten aanzien van de cijferbepaling voor het betrokken examenonderdeel en/of verdere deelname aan het examen van de betrokken leerling (zie verder het Examenreglement). Tegen deze maatregelen is beroep mogelijk bij de Centrale Commissie van Beroep voor Eindexamens regio Nijmegen (zie Examenreglement).

BEWAARTERMIJNEN

De docent bewaart gemaakte schriftelijke toetsen in ieder geval tot aan het eind van het lopende schooljaar. Opdrachten, zoals werkstukken, verslagen, leesdossiers, enzovoorts moeten door de leerling bewaard worden totdat de beoordeling van deze producten in een rapportage is verwerkt. Een docent kan echter ook besluiten dat hij zelf genoemde producten bewaart (zie verder het Examenreglement).